

Enkelt og banalt,
irriterende, reproduserende
og forutsigbart.
Er dette vakker kunst?

Kunstens kulturelle forfall

Kunst har, både før og nå, blitt knyttet til noe som er vakkert. Kunstneren var ikke beregnet for alle. Oftest var kunst laget på oppdrag, og temaet var lagt til utenfor hverdagen. Kunstens estetikk var veldig uttrykksfull og satte tanker og følelser i bevegelse slik at betrakteren opplevde en stemning som ikke var dagligdags. Kunstverkene ble oppfattet som eksklusive og langt ifra noe folkelig kulturtilbud. Tegneserier, film, reklame, science fiction og popmusikk hadde ingen estetiske kvaliteter og var derfor uinteressant for kunstnere, arkitekter og forfattere. De mente at dette kun var produkter av en massekultur, og kunne ikke omtales som kunst.

KUNST OG KUNSTINSTITUSJONEN

Den samme kunstinstitusjonen hadde eksistert siden siste halvdel av 1700-tallet, den definerte og forkastet kunst. Denne kunst-

institusjonen var ingen administrativ enhet i seg selv, men bestod av akademikere, kunstnere og kritikere (synsere) med underavdelinger som museer, utstillingsgallerier og akademiutstillinger. Disse stedene var allment tilgjengelige og kunsten ble derfor et tilbud for alle.

For å skape kunst måtte det en kunstner til, en person som var etablert og «godkjent» i denne kunstinstitusjonen. Kunstnererfaring var den eneste erfaringen. Med utgangspunkt i dette kunne denne personen ta så å si det han/hun ville og si at det var kunst, hvilket resulterte i at skillet mellom det som ble sett på som kunst og det som ikke ble sett på som kunst, ble svekket. Det eksklusive preget var ikke lenger bærende, og dette var et tydelig tegn på modernismens inntog.

MODERNISME OG MASSEPRODUKSJON

Kunstbegrepet ble kraftig forandret under industrialismen. Den bestod av fabrikker, teknologisk utvikling, masseproduksjon og effektivisering, og det ble mindre og mindre håndverk og selvstendig arbeid. Nettopp denne utviklingen skulle også komme til uttrykk i kunsten. Det tradisjonelle håndverket ble byttet ut med et maskineri. Kunst ble nå masseprodusert for å strekke til hos flere interesserte. Dermed var oppdragskunsten på vei ut. Kunst var nå en naturlig del av den folkelige kulturen. Modernistisk kunst var langt mer abstrakt og krevende enn den tidligere kunsten, og det ble lagt mer vekt på betrakterens tolkning og oppfatning.

POPKUNST OG POPULÆRKULTUR

Popkunsten er den kunstretningen som er mest påvirket av masseproduksjonen. Navnet kom ikke pga at kunstretningen var så populær blant folk, for i realiteten var den en subkultur, men den brukte elementer og formspråk fra populærkulturen. Popkunsten var en del av den tidlige postmodernismen og hadde få modernistiske trekk. Nå skulle det faktiske settes i fokus; det som ble konkret presentert var nettopp det kunstneren ville få fram, for også dette var kunst. Massekulturens reklame, film og tegneserier ble nå sett på som kultur- og kunstuttrykk på lik linje med den tidligere kunsten. Andy Warhol har mange typiske eksempler på den faktiske kunsten; bl. a. "White Burning Cars, Twice" og "Campbell's Tomato Soup". Polaroidbildet formidler en hemmetikk-boks, og kun det. Det eneste som er gjort med bildet er at proporsjonene er forandret og produktets opprinnelige funksjon er fjernet. Ellers ville han at slike bilder skulle fremstilles som enkle og banale. Motivet skulle være identifiserbart hos publikum. Warhol la aldri skjul på at han kun var ute etter å tjene penger på arbeidet.

En av Warhols utgangspunkt var å poengtere at det folkelige og hverdagslige også var kunst. Dette ble typisk for den postmodernistiske kunsten. Den har til tider ikke-kunstneriske preg, som for eksempel rastereteknikker, tegneserieformen og fremstillinger av hverdagslige

ting, men er allikevel mer institusjonell enn noensinne. Den er fullstendig meningsløs uten kunstinstitusjonen. Kunst måtte betegnes som kunst og stilles ut som kunst for at det kunne bli ansett som kunst. Uten dette var det kun kjedelige bilder og skulpturer. Popkunsten åpnet for å se estetiske kvaliteter i andre produksjoner enn den som kunstinstitusjonen hadde bestemt at var kunst.

BEGREPET KUNST

Kunstbegrepet har aldri vært konkret, og det forandres stadig. Kunst har hatt som formål å både gjenspeile virkeligheten, peke ut over den og være en kommentar til den. Den skulle bestå av en kunstners tanker og følelser, men kunne også være en protest til virkeligheten.

Selve kunstbegrepet har hatt en markant utvikling, og med tanke på nettopp dette, kan man i dag nesten si at alt er kunst. Men om alt skal kunne kalles kunst, kan man ikke lenger definere begrepet, for da har det ikke lenger noen karakteristiske kjennetegn. Det man kan kalle kunst er det som kunstinstitusjonen har godkjent som kunst. Men hva som blir godkjent og hva som blir forkastet som kunst i dag avhenger av samtiden og dens kunstnere, akkurat som på 1700-tallet.

Det vil alltid være både forkjempere og motstandere av nye kunstretninger, men kunstinstitusjonen vil stadig få det siste ordet. Nye kunstnere vil bringe med seg nye kulturtradisjoner inn i kunsten, samt nye medier og verdier og kunstinstitusjonen vil stadig godta nye kunstformer, slik den har blitt nå til hele tiden.

CLEMENT GREENBERG

«Enkel, irriterende, reproduserende og forutsigbar» var Clement Greenbergs mening om postmodern kunsten. Greenberg er en amerikansk forfatter og kunstkritiker, og han og andre modernister var motstandere av dette. Greenberg hadde ingen fabrikkfascinasjon og mente at pga masseproduksjon og påvirkning fra populærkulturen var kunsten i ferd med å gjennomgå en kulturell forfall. I følge Greenberg hadde den postmodernistiske kunsten mistet sine estetiske kvaliteter. Men kunst har estetiske kvaliteter selv om et vakkert uttrykk ikke er teknikken for verket. Kvalitetene lå i at massekulturen var blitt en del av kunsten, og det nye folkelige kunstbildet så det «vakkre» i teknologien.

KJARTAN SLETTEMARK

Kjetan Slettemark er en modernistisk kunstner som i sine kunstverk ikke legger mye vekt på at uttrykket skal peke ut over virkeligheten. Verkene hans er mer protester og kommentarer til hvordan han opplever virkeligheten. Både «Vietnambilde» og «Nixon» er tydelige eksempler på dette.

Med «Nixon» analyserer Slettemark den mentale tilstanden til presidenten som var skyldig i den amerikanske deltagelsen i Vietnamkrigen. Kunstneren vil få fram mental forvirring, kaos, oppløsning, press, galskap og brudd på harmonien. I utforming minner denne bildeserien veldig mye om Andy Warhols «Marilyn Monroe», hvor det samme bildet går igjen flere ganger med små justeringer. Det kan tenkes at Slettemark hadde Warhols teknikk i bakhodet da han kleet «Nixon», nettopp fordi at dette var en teknikk hvor han ville få frem flere skildringer i samme presentasjon. I tillegg understreker han den modernistiske utviklingen i kunst- og kulturuttrykk hvor masseproduksjon er et faktum og kunst ikke gjeme er en protest som en vakker skildring av virkeligheten.

Kjetan Slettemark har også laget en bildemanipulering av seg selv med utgangspunkt i Warhols Marilyn Monroe-serie. Dette tyder også på at Slettemark er fascinert av popkunstens teknikk og uttrykk og har dette blitt et virkemiddel i sin egen kunst.

